

ὡς ἄριστα εἶκασεν ὁ ἐλλόγιμος κ. Ἰ. Σακελιῶν, διότι καὶ ἡ γραφή νεωτέρα τῆς τῶν ἄλλων χρυσοβούλλων τοῦ Ἀλεξίου καὶ ἡ ὑπογραφή πολλὴ ἐξαλλάσσουσα τῆς τοῦ Ἀλεξίου. Nro 48 exemplaria 4 eiusdem tabulae.

XIV. [6596—1088] mense aprili, ind. XI.

Imperator Alexius I. Comnenus iubet in acta publica referri donationem insularum Patmi factam Sancto Christodulo.

Τὸ ἴσον τοῦ τιμίου καὶ προσκυνητοῦ βασιλικοῦ πιττακίου τοῦ καταπεμφθέντος εἰς τὸ σέκρετον τῶν οἰκειακῶν καὶ καταστρωθέντος ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν ἀπριλλιον μῆνα τῆς ια' ἰνδικτιῶνος καὶ περιέχοντος οὕτως·

† Ἡ βασιλεία μου ἐδωρήσατο κατὰ τελείαν καὶ ἀναφαίρετον δεσποτεῖν τῷ εὐλαβεστάτῳ μοναχῷ καὶ ἡσυχαστῇ κυρῷ Χριστοδούλῳ τῷ Λατρινῷ τὴν ἄλλην νῆσον Πάτμον, ἐποίησε δὲ αὐτῷ καὶ χρυσοβούλλον λόγον, ἐν ᾧ διωρίσατο ἐκκοπῆσαι καὶ λογισθῆναι καὶ πάντα τὰ ταύτης δημόσια τέλη καὶ βάρη, ὅσα καὶ οἳά εἰσι, χειρὶ τοῦ πρώτου προέδρου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων τοῦ οἰκείου ἀνθρώπου αὐτῆς, ὡς ἂν ἀτελῶς τε καὶ ἀβαρῶς δεσπόζοι τῆς τοιαύτης γῆς αὐτός τε καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν μοναχοὶ κατὰ τὸ ἀναφαίρετον καὶ κατὰ τὰς ἐγκειμένας τῷ χρυσοβούλλῳ διαστίξεις. καὶ κελεύει ὑμῖν ἐκελθεῖν τὸν τοιοῦτον χρυσοβούλλον λόγον καὶ καταστρωῶσαι ἐν τοῖς τῶν ὑφ' ὑμᾶς σεκρέτων χαρτείοις, ποιῆσαι δὲ καὶ ἴσα τοῦ παρόντος πιττακίου καὶ ὑπογράψαι ἐν αὐτοῖς μετὰ τῶν ὑφ' ὑμᾶς σεκρετικῶν καὶ δοῦναι τῷ προδιαληφθέντι ἡσυχωτάτῳ μοναχῷ εἰς οἰκίαν ἀσφαλείαν. μηνὶ ἀπριλλίῳ, ἰνδικτιῶνος ἐνδεκάτης † ἔβη καὶ τὴν διὰ κηροῦ συνήθη σφραγίδα τοῦ βασιλέως.

† Θεόκτιστος, πρωτοβεστάρχης, κριτῆς καὶ διενεργῶν ἐν τῷ σεκρέτῳ τῶν οἰκειακῶν, ὁ Εὐλαμπῆς †.

† Βασίλειος, πρωτοβεστάρχης, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρτουλᾶριος τῶν οἰκειακῶν, ὁ Γοργονίτης †.

† Νικηφόρος, πρωτοβεστάρχης καὶ βασιλικὸς νοτᾶριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ Εὐλαμπῆς †.

† Ἰωάννης, βέστης καὶ βασιλικὸς νοτᾶριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ Καριανίτης †.

† Βασίλειος, πατρίκιος ὁ Ῥωμανός, ἀπὸ προσώπου Θεοδώρου βασιλικοῦ νοτᾶριου, τοῦ υἱοῦ μου, ὑπέγραφα †.

† Μιχαήλ, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ Ῥωμανίτης †.

† Νικόλαος, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ Εὐφυής †.

† Στέφανος, βασιλικὸς νοτάριος, ὁ Ῥωμανίτης †.

† Θεοδόσιος, βασιλικὸς νοτάριος τῶν οἰκειακῶν, ὁ Αὐτωρινός †.

† Εὐστάθιος, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ Καριανίτης †.

Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ γενικοῦ λογοθέτου κατὰ μῆνα ἀπρίλλιον τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος

† Θεόδωρος, μάγιστρος καὶ γενικὸς λογοθέτης, ὁ τοῦ Ἀκτουαρίου †.

† Κωνσταντῖνος, πρωτοπρόεδρος καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ, ὁ Μιτυληναῖος †.

† Βασίλειος, μάγιστρος, βεστάρχης καὶ βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ, ὁ Χαλκούτζης †.

† Βασίλειος, μάγιστρος καὶ κριτῆς τοῦ βήλου, ὁ Καματηρός, ἀπὸ προσώπου Γρηγορίου, τοῦ υἱοῦ μου, καὶ λογαριαστοῦ τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ, ὑπέγραψα †.

† Λέων, μάγιστρος, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ, ὁ Ἐξαμιλίτης †.

† Ἰωάννης, βέστης καὶ χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ λογοθέτου, ὁ Πολύευκτος †.

† Εὐστάθιος, πρωτοανθύπατος καὶ βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ, ὁ Εὐφυής †.

† Κωνσταντῖνος, διαύπατος καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ, ὁ Τρίφυλλος †.

† Εὐδόκιμος, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ γενικοῦ, ὁ Μωροχαρζάνης †.

† Λέων, χαρτουλάριος τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ λογοθέτου, ὁ Σγουρός †.

Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου κατὰ μῆνα ἀπρίλλιον τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος.

† Ὁ μάγιστρος Νικήτας καὶ στρατιωτικὸς λογοθέτης †.

† Νικόλαος, βεστάρχης καὶ χαρτουλάριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Ἀκροπολίτης †.

† Ἀναστάσιος, πρωτοβέστης καὶ χαρτουλᾶριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Ματζούκης †.

† Ἰωάννης, βεστάρχης καὶ μέγας χαρτουλᾶριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Χρυσοβέργης †.

† Νικόλαος, πατρικίος καὶ χαρτουλᾶριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Ἀβούκης †.

† Βασίλειος, δισύπατος καὶ χαρτουλᾶριος τοῦ στρατιωτικοῦ [λογοθέτου], ὁ Πακούλης †.

Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τῆς σακέλλης κατὰ μῆνα ἀπριλίον τῆς ια' ἑνδικοτιῶνος.

† Ἰωάννης, πρόεδρος καὶ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σακέλλης, ὁ Ῥαδηνός †.

† Κωνσταντῖνος, πατρικίος καὶ πρωτονοτᾶριος τοῦ σεκρέτου τῆς σακέλλης, ὁ Μωροχαρζάνης †.

† Ἐπιφάνιος, μάγιστρος, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ πρωτονοτᾶριος τῆς σακέλλης, ὁ Ἐξαμιλίτης †.

† Νικόλαος, μάγιστρος, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ βασιλικὸς νοτᾶριος τῆς σακέλλης, ὁ Βηριώτης †.

† Ἰωάννης, βεστάρχης καὶ βασιλικὸς νοτᾶριος τῆς σακέλλης, ὁ Πρίγκουλος †.

† Θωμᾶς, ὁ βασιλικὸς νοτᾶριος τῆς σακέλλης †.

Exemplar Flor. no 50. ε'.

XV. 6596—1088, mense aprili, ind. XI.

Imperator Alexius I. Comnenus monasterio condendo a Sancto Christodulo in insula Patmo concedit navem peculiarem ad servitia monasterii.

† Τῷ εὐλαβεστάτῳ μοναχῷ καὶ ἡσυχαστῇ, κυρῷ Χριστοδοῦλῳ τῷ Λατρηνῷ, δέξαι ἀνενεγκόντι τῇ βασιλείᾳ μου . . . . .
ἐκ καινῆς παρ' αὐτοῦ νεοσυργηθσομένην μονὴν ἐξκουσσεῦειν πλοῖον ἰδιοκτητον χωρήσεως ἐν μοδίων πεντακοσίων, ὀλίγῳ πλέον ἢ ἑλασσον, ὡς ἂν διὰ τοῦτο τὰ χρειώδη τοῖς μοναχοῖς διακομίζηται, ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος [αὐτῷ] ἐπεβραβεύθη, δι' οὗ διορίζεται ἡ ἡμῶν εὐσέβεια ἐπ' ἀδείας εἶναι τοῖς ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῇ . . . . . καὶ ἐν παντί τῷ

μέρει αὐτῆς ἰδιόκτητον πλοῖον τῆς αὐτῆς τυγχάνον χωρήσεως . . . . .
 εἰς τοὺς ἐξῆς ἄπαντας καὶ διηγεκείν χρόνους ἀποκλείειν δεῦλον, ἔνθα ἂν οἱ μο-
 ναχοὶ βούλοιντο, καὶ τὰ χρεῖωδῆ αὐτοῖς ἐμπορεύεσθαι. τῷ χρόνῳ μέντοι καλαι-
 ουμένου τούτου κἀντεῦθεν εἰς κίνδυνον ἀπονεύοντος ἢ ναυαγίῳ ἴσως περιπίπτοντος
 καὶ ἀπολλυμένου, ἐξέσται τοῖς αὐτοῖς μοναχοῖς ἕτερον πλοῖον ἀνακαινίζειν τῆς
 αὐτῆς ὑπάρχον χωρήσεως τῶν πεντακοσίων δηλονότι μοδίων, ὀλίγῳ πλεόν ἢ
 ἑλασσον, καὶ τῆς ἴσης καὶ αὐτὸ ἐκαπολαῦον ἐξουσείας, οὐ προσάκαξ δὲ τοῖς
 αὐτοῖς μοναχοῖς ὁ τοῦ τοιοῦτου πλοίου καινισμὸς ἐκχωρηθήσεται, ἀλλ' ὅσάκις ἂν
 τῷ χρόνῳ διασφραγίσθῃ ἢ ναυαγίῳ τινὶ περιπεσεῖν ἐπισυμβῆ, καὶ ἔσται ἀεὶ κατ-
 ευμεγεθοῦν τὸ τοιοῦτον πλοῖον καὶ οἱ τούτῳ ἐμπλέοντες παντὸς τοῦ ἐπηρεαστικῶς
 ἐπεμβαίνοντος, καὶ οὔτε ἀγγαρεία καθυποβληθήσεται, οὔτε πρὸς μετακομιδὴν τινῶν
 χρεωδῶν καὶ αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ μου ἀναγκαιοτάτων ἀποσταλήσεται ἢ ἐμβλήσει
 κόκκου ἢ σιωνῆς ἢ στραβοξυλῆς ἢ χόρτου εἰσαγωγῆ ἢ ἄλλῃ τινὶ λειτουργίᾳ
 ἀναγκαιοτάτῃ βαρυνθήσεται, ἀλλ' ἐλεύθερον πάντοθεν διατηρηθήσεται καὶ, συνε-
 λόντα φάναι, παντὸς τοῦ ἐπηρεάζοντος καὶ πάσης καὶ παντοίας ἐπηρείας καὶ κα-
 κώσεως νῦν τε αὖσης καὶ ἐς ἕτερον ἐπινοηθησομένης ὑπέρτερον τὸ τοιοῦτον
 πλοῖον διαμείνῃ εἰς τὸ διηγεκέας, καὶ ἀποκλείσει διὰ παντὸς, ὅπου δὴ καὶ ὅποτε
 βούλεται, εἰς τὰ τῆς ἐώς ἄπαντα μέρη καὶ τὰ ἐσπέρια, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς
 ἀπανταχοῦ νήσους, καὶ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀπάντων οὔτε κωλυθήσεται συνόλως ἢ
 κατὰ τι ἀγγαρευθήσεται ἢ ἄλλως ἐπηρεασθήσεται· καὶ αὐτοὶ γὰρ οἱ κατὰ χώ-
 ραν δούκες, κατεπάνω καὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ τούτοις ἀντιπροσωποῦντες ἢ τοκο-
 τηρηταὶ καὶ τουρμάρχει ἢ ἕτερός τις δουλείαν οἰανδήτινα μεταχειριζόμενος,
 ἐν οἷς ἂν καὶ ἀποκλείσειε μέρεσι τὸ διαληφθὲν πλοῖον, οὐ πρὸς ἐπήρειαν καὶ
 κάκωσιν τούτῳ καὶ τοῖς αὐτῷ ἐμπλέουσιν ἀναφανήσονται ἢ ἐξορίστους ἐν αὐτῷ
 ἐμβάλλωσιν ἢ τὸ σύνολον ἐπηρεάσωσι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ παντοίως τούτου
 κατὰ τὸ δυνατόν ἀντιέξονταί· καὶ συλλήπτορες ἀντ' ἐπηρεαστῶν, ἐφ' οἷς ἄρα καὶ
 χρεῖαν αὐτῶν σχοίη, φανήσονται, ὑφορωμένου τοῦ κατατολμήσαντος ἀθετῆσαι τι
 τῶν ἐνταῦθα διειλημμένων τῆν τε τῆς βασιλείας μου σφοδρὰν ἐπισπάσασθαι ἀγα-
 νάκτησιν καὶ τῆν τοῦ ἴσως ἐκείθεν ἀφαιρεθησομένου εἰς τὸ τετρακλάσιον ἀντι-
 στροφῆν· ὡς γὰρ βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς τυγχάνοντος τοῦ παρόντος εὐσεβοῦς χρυ-
 σοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, γεγενημένου κατὰ τὸν ἀπρίλλιον μῆνα
 τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος τοῦ ςϕϛ' ἔκτου ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον
 εὐσεβὲς καὶ θεοκρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος †.

Archetypum chart. Deest subscriptio: Εἶχε μόνον τὸ σύνθετος κανίκλωμα, notat Sakkellion, sed servatur fragmentum bullae. Flor. no. 10. Exemplariid.

extant sub nr̄is 11—14, quorum ultimum eudescr̄iptum est: 'Ο κριτής τοῦ βῆλου καὶ γενικὸς Λέων ὁ Μοναστηριώτης τὸ παρὸν ἴσον τῷ πρωτοτύπῳ θεῖῳ καὶ βασιλικῷ χρυσοβούλλῳ ἀντιβαλὼν ὑπέγραψα. Et a tergo eadem manu: μηνὶ μαίῳ Ἰνδικτιῶνος δ'. pro 13. ἐκδοθὲν διὰ Ἰωάννου τοῦ Δούκα, ὡς ὀπισθεν φαίνεται.

XVI. [6596—1088], die 23 mensis maii, ind. XI.

Imperator Alexius I. Comnenus iterum confirmat insulam Patmum et eius incolas exemptos esse ab omnibus tributis.

Τὸ ἴσον τοῦ τιμίου καὶ προσκυνητοῦ βασιλικοῦ πιτταχίου τοῦ κατακερμθέντος εἰς τὸ σέκρετον τῶν οἰκειακῶν καὶ καταστρωθέντος ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν μᾶιον μῆνα τῆς παρούσης ια' Ἰνδικτιῶνος καὶ περιέχοντος οὕτως·

† Εἰ τάχα διὰ τῆς προγεγονίας προσταξέως τῆς βασιλείας μου ἐλογίσθησαν διὰ κινναβάρειως χειρὶ τοῦ πρώτου προέδρου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων τοῦ Χοιροστάκτου, καὶ ἐξεκόπησαν αἱ τε στρατιαί, αἱ συνδοαίαι καὶ τὰ δημόσια πάντα βάρη καὶ τέλη τῆς διὰ χρυσοβούλλου λόγου δωρηθείσης νήσου Πάτμου τῷ εὐλαβεστάτῳ μοναχῷ καὶ ἡσυχαστῇ κυρίῳ Χριστοδούλῳ τῷ Ἀατηνῷ, ἀλλ' οὖν λογισμὸς ὑπέδραμε τὸν αὐτὸν τιμιώτατον γέροντα, μήπως κατὰ λήθην ὑπεκρόβησαν τούτων τινὰ καὶ οὐκ ἐξεκόπησαν, καὶ ὑπόμνησιν περὶ τούτου ἐποιήσατο πρὸς τὴν βασιλείαν μου. ἔθεν καὶ ἠυδόκησε τὸ κράτος ἡμῶν, ἵνα εἴ τι ἴσως καὶ παρελείφθῃ ἀλόγιστον, ὡς ἐκκοπὴν καὶ λογισθὲν διὰ κινναβάρειως τὸ τοιοῦτον νομίζεται, νῦν τε καὶ εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ διγενεαίς χρόνους, καὶ μήτε παρεχβάλληται πώποτε ἀπὸ τῶν ὑφ' ὑμᾶς σεκρέτων, μηδ' ὄλωσ ὀχλήται τούτου ἕνεκεν ἢ παρὰ τοῦ προδιαληφθέντος γέροντος ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, σὺν Θεῷ, ἀναγενησομένη μονῆ, ὡς ἀβαρῶς καὶ ἀτελῶς τῆς τοιαύτης ὄλης νήσου δεσπόζειν ὀφείλουσα καὶ μὴ παρὰ τινος ὀχλείσθαι ἕνεκὲν τινος δημοσιακοῦ λειτουργήματος, διὰ τὸ πάντα, ὅσα ἂν καὶ οἷα τυγχάνωσι, ἐκκοπῆναι παρὰ τῆς βασιλείας μου καὶ πάντῃ ἐλευθέραν τὴν νῆσον ἐξ ὀλοκληρίας δωρηθῆναι τῇ τοιαύτῃ μονῇ. καταστρωθήτω τοίνυν ἡ παρούσα πρόσταξις ἐν τοῖς τῶν ὑφ' ὑμᾶς σεκρέτων χαρτίοις, καὶ ἴσον ταύτης γενέσθω, καὶ ὑπογραφῆν παρ' ὑμῶν τε καὶ τῶν ὑφ' ὑμᾶς σεκρετικῶν δοθήτω τῷ προειρημένῳ γέροντι καὶ τῷ μέρει τῆς κατ' αὐτὸν μονῆς εἰς ἀσφάλειαν. † Το δέ· μηνὶ μαίῳ κγ' Ἰνδικτιῶνος ια' διὰ γραμμάτων τοῦ μεγαλεπιφανεστάτου πρώτονοβελοσίμου καὶ λογοθέτου τῶν σεκρέτων, καὶ ἡ διὰ κηροῦ σφραγίς, τῷ βουλωτηρίῳ τῆς ἀγίας ἡμῶν δεσποίνης.

† Νικήτας, πρωτοπρόεδρος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν †.

† Βασίλειος, πρωτοβαστάρχη, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρ-
τυλάριος τῶν οἰκειακῶν, ὁ Γοργονίτης †.

† Θεόδωρος, πρωτονοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν, ὁ
Σερβίλιος †.

† Βασίλειος πατρίκιος ὁ Ῥωμανίτης, ἀπὸ προσώπου Θεοδώ-
ρου πρωτονοταρίου, τοῦ υἱοῦ μου, ὑπέγραψα †.

† Ἰωάννης, βέστης καὶ βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν
οἰκειακῶν, ὁ Καριανίτης †.

† Εὐστάθιος, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τῶν οἰκειακῶν,
ὁ Καριανίτης †.

† Νικηφόρος, δισύπατος καὶ πρωτονοτάριος, ὁ τοῦ Ἐπιστήμονος †.
Κατεστρώθη ἐν τῷ τῆς σακέλλης σεκρέτῳ κατὰ τὴν κζ' τοῦ
μαΐου μηνὸς τῆς ια' ἰνδικτιῶνος.

† Γεώργιος, μάγιστρος, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ ἐπὶ τῆς βασιλι-
κῆς σακέλλης, ὁ Προμουνδίνος †.

† Κωνσταντῖνος, πατρίκιος καὶ πρωτονοτάριος τοῦ σεκρέτου τῆς
βασιλικῆς σακέλλης, ὁ Μωροχαρζάνης †.

† Ἐπιφάνιος, μάγιστρος, κριτῆς τοῦ βήλου καὶ πρωτονοτάριος
τῆς σακέλλης, ὁ Ἐξαμιλίτης †.

† Ἰωάννης, βέστης καὶ πρωτονοτάριος τοῦ σεκρέτου τῆς σα-
κέλλης, ὁ Πρίγκουλος †.

† Κωνσταντῖνος, πρωτοβέστης καὶ πρωτο[νοτάριος] καὶ ἐκ-
προσωπῶν τοῦ σεκρέτου τῆς βασιλικῆς σακέλλης, ὁ Βαρύς †.

† Κωνσταντῖνος, ὑπατος καὶ βασιλικὸς νοτάριος τῆς σακέλλης,
ὁ Προμουνδίνος †.

Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ γενικοῦ λογοθέτου κατὰ τὸν
μαΐον μῆνα τῆς ια' ἰνδικτιῶνος.

† Θεόδωρος, μάγιστρος καὶ γενικὸς λογοθέτης, ὁ τοῦ Ἀχτουα-
ρίου †.

† Ἰωάννης, βέστης καὶ πρωτονοτάριος, ὁ Κυκαρισσιώτης, ἐκ
προσώπου πατριχίου καὶ πρωτονοταρίου τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ λο-
γοθέτου, τοῦ υἱοῦ μου, ὑπέγραψα †.

† Βασίλειος, μάγιστρος, βαστάρχη καὶ βασιλικὸς νοτάριος
τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ, ὁ Χαλκούτζης †.

† Λέων, μάγιστρος, κριτής τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ σεκρέτου τοῦ γενικοῦ, ὁ Ἐξαμιλίτης †.

† Λέων, μάγιστρος, κριτής τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ λογοθέτου, ὁ Καράμαλλος †.

Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου κατὰ τὸν μῆνα τῆς παρουσίας τοῦ Ἰνδικτιῶνος.

† Ὁ μάγιστρος Νικήτας καὶ στρατιωτικὸς λογοθέτης †.

† Νικόλαος, πρωτοβεστάρχης, μέγας χαρτουλάριος καὶ κριτής ἐπὶ τοῦ ἰκποδρέμου, ὁ Ζωναράς †.

† Ἀναστάσιος, πρωτοβέστης καὶ χαρτουλάριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Ματζούκης †.

† Νικόλαος, χαρτουλάριος τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου, ὁ Χαλκούτζης †.

Exemplar Flor. nro 50. 5'.

XVII. 6596—1088, mense augusto, ind. XI.

Nicolaus Transes, censor Oculadum insularum, iussu imperatoris insulam Patmum tradit Sancto Christodulo.

Τὸ ἴσον τοῦ πρακτικοῦ τῆς παραδόσεως τῆς νήσου Πάτμου.

† Κατὰ τὸν ἰούλιον μῆνα τῆς ἐνεσταμένης ἐνδεκάτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ 'ΣϞϞΣ' ἔτους ἐνταλμα ἐνεχειρίσθη ἐμοὶ Γεωργίῳ, διακόνῳ τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πρωτοσυγκέλλῳ, τῷ Γρανάτῳ, παρὰ Νικολάου μαγίστρου, κριτοῦ καὶ ἀναγραφέως τῶν Κυκλάδων νήσων, τοῦ Τζάνη, περιέχον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν πεμφθεῖσαν αὐτῷ θεῖαν καὶ αὐτοκρατορικὴν ἐγγραφὸν πρόσταξιν περὶ τῆς ἀναμετρήσεως τῆς νήσου Πάτμου καὶ τῆς πρὸς τὸν τιμιώτατον μοναχὸν κυρὸν Χριστόδουλον καὶ ἡσυχαστὴν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ παραδόσεως αὐτῆς, ἐκεῖ θεῖαν καὶ βασιλικὴν πρόσταξιν ἐδεξάμην, διακελευομένην αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως·

† «Ἡ βασιλεία μου αἰτησαμένου τοῦ εὐλαβεστάτου μοναχοῦ καὶ ἡσυχαστοῦ κυροῦ Χριστοδούλου τοῦ Λατρηνοῦ, ὥστε τὰ μὲν ἐν τῇ νήσῳ Κῶ αὐτῷ διαφέροντα, ὅσα δὴ καὶ οἷα ὄθενδῆποτε αὐτῷ προσαρμόζουσιν, ἀφορισθῆναι τῷ δημοσίῳ, δωρηθῆναι δὲ αὐτῷ τὴν ὅλην νήσον Πάτμον κατὰ ἀναφαίρετον δεσποτσίαν, ἐπήκουσε τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ καὶ ἐδωρήσατο τῷ τοιούτῳ διὰ χρυσοβούλλου λόγου τὴν δηλωθεῖσαν νήσον, καθὰ δὴ καὶ ἤτήσατο. ἔθεν καὶ διορίζεται σοι τὴν

παρούσαν δεχομένῳ πρόσταξιν, τὴν τῆς εἰρημένης ὅλης νήσου ποιήσασθαι πρὸς αὐτὸν παράδοσιν, πρακτικὰ τε ἐκθέσθαι ἠκριβωμένα δὴ, δηλοῦντα ἐν λεπτῷ τὴν περιοχὴν αὐτῆς καὶ διακράτησιν, ὅση τε καὶ οἷα ἢ ἐν αὐτῇ γῆ καὶ τὰ ἐν ταύτῃ εὑρεθησόμενα οἰκήματα καὶ λοιπὰ πάντα, καὶ ὑπογράψαι καὶ συνθήτως πιστώσασθαι ταῦτα, καὶ τὸ μὲν ἐν ἐξαποστείλαι πρὸς τὴν βασιλείαν μου, τὸ δὲ ἕτερον ἐπιδοῦναι τῷ προδιαληθεύοντι εὐλαβεστάτῳ μοναχῷ καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ εἰς οἰκίαν ἀσφάλειαν. † μηνὶ ἀπριλίῳ Ἰνδικτιῶνος ια' † διὰ κινναβάρεως καὶ ἢ διὰ κηροῦ σφραγίς τοῦ κραταιοτάτου καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως. »

« Κατὰ ταύτην γοῦν τὴν θεῖαν καὶ βασιλικὴν γραφὴν ἀπεσταλῆς σὺ ὁ προδηλωθεὶς τοῦ ποιήσασθαι τὴν παράδοσιν τῆς τοιαύτης ὅλης νήσου Πάτμου, πρὸς ἣν καὶ κατὰ τάχος παραγενόμενος σπουδάσεις ἐνεργῆσαι ταύτην, θέον σε τὴν ὅλην νήσον ἐξ ὀλοκλήρου παραδοῦναι, περιορίσαντα ταύτην καὶ ἀναμετρήσαντα καὶ διὰ τῆς ἀναμετρήσεως δημοποιήσαντα, ὅση τε καὶ οἷα ἐστὶ, καθὼς καὶ ἡ σεβασμία [βασιλικῆ] γραφὴ παρακελεύεται. καὶ ὅσον μὲν τῆς τοιαύτης νήσου ὑπάρχει σπόριμον τε καὶ ἀρόσιμον, ὅσον δὲ νομαδιαῖον καὶ ὅσον τραχεινὸν καὶ τῆς ἀχρήστου ποιότητος, θέον σε ἐν δυσὶ πρακτικοῖς κατὰ τὸν θεῖον διορισμὸν ἐν λεπτῷ ταῦτα διαλαβεῖν καὶ σαφῶς ἐκθέσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα πρακτικὰ πρὸς ἡμᾶς ἀποκομίσαι, ὥστε τὴν συνθήκην παρ' ἡμῖν δεῖξασθαι ταῦτα βεβαίως, καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ κραταιοτάτῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ ἀποκομισθῆναι, τὸ δὲ ἕτερον τῷ τιμωτάτῳ μοναχῷ καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ παρασχεθῆναι εἰς ἀσφάλειαν, θέον σε μὴ μόνον τὴν τῆς γῆς περίμετρον καὶ τὴν ταύτης ποιότητα ἐν τῷ γενησομένῳ παρὰ σοῦ πρακτικῷ διαλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκήματα καὶ τὰ ξένδρα καὶ ἀπλῶς ἅπαντα τὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ νήσῳ εὑρεθησόμενα· ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ παρὸν ἔνταλμα [ἐδόθη σοι] ». Κατὰ γοῦν τὴν θεῖαν ταύτην καὶ βασιλικὴν ἐγγραφὸν πρόσταξιν, πρὸς δὲ καὶ τὸν ἐνταλματικῶς δοθέντα μοι διορισμὸν παρεγενόμενῳ ἅμα τῷ σεβασμιωτάτῳ μοναχῷ κυρῷ Χριστοδούλῳ καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ πρὸς τὴν νήσον Πάτμον, ἣν καὶ περικολήσας εὖρον ἔρημον ὅλην καὶ κεχερωμένην καὶ ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν ἄλλων συρφετῶν συνεσκιασμένην καὶ ἀβατον καὶ διὰ τὸ τοῦ τόπου ἄνυδρον παντάκαστι ἀνικμον· οὐδέ που γὰρ ἀνά κᾶσαν τὴν νήσον περικατητικὸν ὕδωρ ἢ καταρρέον εὑρέθησαν, εἰ μὴ ὀλίγιστα τινα φρέατα, κάκεινα τοῦ ἀφθόνου ὕδατος κατὰ πολὺ ἐλλειπόμενα, ἢ βία καὶ πολλῶν τῷ κόπῳ διὰ τὸ ἐν ταύτῃ δίσβατον μέτρηθεῖσα ἀνεβιβάσθη ὅλη διόλου μοδίῳν τρισχιλίων ὀκτακοσίων ἐξήκοντα. ἐκ ταύτης οὖν ἢ κατὰ βίαν σπόριμος μοδίῳν ἐξακοσίων εἰκοσιεπτά, καὶ αὕτη ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ συνεχῶν βουνῶν συμπεπυγμένη καὶ τεθλιμμένη, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς νήσου ὄρεινόν καὶ τραχεινὸν καὶ ἀβατον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὡς δῆθεν

σπορίμου μόλις τὸ διὰ ζευγαρίου ποσοῦται καμνόμενον εἰς ἑκατὸν μοδίους καὶ ἐξήκοντα, τὸ δὲ λοιπὸν ἰδρωτι καὶ αἵματι διὰ σκαπάνης καὶ δικέλλης ἐκ τοῦ ὑπὸ τῶν πετρῶν, ὡς εἶρηται, συνέχεσθαι καὶ ὀλίως κρημνῶδες τυγγάνειν καὶ ὀρεινόν. δένδρου δὲ τοῦ οἰουδήποτε οὐδὲ μικρὸν τι λείφανον ἐν αὐτῇ εἶδομεν, οὔτε ἡμέρου, οὔτε μὴν ἄγριου, εἰ μὴ μόνον ξηροαχλάδας εἴκοσιν. ὡσαύτως οὐδὲ μίαν καὶ μόνην οἰκίαν συνισταμένην τὸ σύνολον ἢ μόνον εὐκτέριον πενιχρὸν ἐκ' ὀνόματι τοῦ τιμίου ἐκτισημένον θεολόγου ἔσωθεν τῆς περιοχῆς τοῦ ποτέ, ὡς τὰ ἔγνη δεικνύουσιν, ὠκοδομημένον μεγίστου ναοῦ ἐν τῷ πάντων τῶν βουκῶν εἰς ὕψος ὑπεφανέστηκῶτι, ἐνθα τὰ θεῖα καὶ ἄρρητα ῥήματα ὁ μέγας οὐτοσί ἐμυήθη ἀπόστολος καὶ τὰ ἐξαισια καὶ μεγάλα ἐτέλεσε θαύματα. οὕτως οὖν ταύτην ἀναμετρήσας τῷ ῥηθέντι σεβασμιωτάτῳ μοναχῷ καὶ τῷ μέρει αὐτοῦ ἐξ ὀλοκλήρου παραδέδωκα, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ παρὸν πρακτικὸν ἐξεθέμην μηνὶ αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος ια' ἔτους ςφ'ης'. †.

† Νικόλαος, βασιλικὸς νοτάριος τοῦ σεκρέτου τοῦ σακελλαρίου, κριτῆς καὶ ἀναγραφεὺς τῶν Κυκλάδων νήσων, ὁ Τζάνζης †.

Εἶχε δὲ καὶ τὴν διὰ μολίβδου συνήθη σφραγίδα αὐτοῦ: κύριε βοήθει Νικολάῳ, βασιλικῷ νοταρίῳ τοῦ σακελλαρίου, κριτῇ καὶ ἀναγραφεῖ τῶν Κυκλάδων νήσων, τῷ Τζάνζῃ. †

Κατάστρωσον τὸ παρὸν, πρόεδρε καὶ γενικέ, εἰς τὸ ὑπὸ σὲ σέκρετον, ὡς ἂν ἔγνη εἴδησιν, τὸν ἐγγεγραμμένον. Τὸ δὲ μηνὶ μαρτίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ' σὺν τῷ κατεστρώθῃ τοῦ λογοθέτου τοῦ τῶν σεκρέτων καὶ ἢ διὰ κηροῦ συνήθης σφραγίς.

Κατεστρώθῃ εἰς τὸ σέκρετον τοῦ γενικοῦ λογοθέτου κατὰ τὸν φεβρουάριον μῆνα τῆς δωδεκάτης ἰνδικτιῶνος.

Exemplar. Edidit I. Sakkellion in libro: 'Ακολουθία ἱερὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Χριστοδοῦλου. Ἐκδόσις τρίτη. Ἐπιμελεία καὶ φροντίδι Κυριλλου ἱεροδιακόνου Βολίνῃ. Athenis 1884. p. 18. Flor. no 50. ζ'.

XVIII. [6597—1089], mense aprili, ind. XII.

Nicephorus Copsenus, censor insulae Coi, iussu imperatoris Alexii I. Comneni dimittit a militia quosdam inquilinos insulae Patmi. Initium desat.

† . . . . . τῶν κατὰ καιροῦ πρακτικῶν ἀπαιτουμένην ἐπ[ήρειαν] τέλεον τῆς τοιαύτης νήσου διὰ τῆς ῥηθείσης χρυσοβούλλου γραφῆς ἐξέκοψε, καὶ καθαρὰν τὴν δεσποτείαν καὶ ἀμετακίνητον τῇ

δηλωθέντι μοναχῷ ἐχαρίσατο, ἀναλαβομένη τὰ ἐν τῇ νήσῳ Κῶ κτήματα τοῦ τοιούτου μοναχοῦ, κ[αθῶς] καὶ ἡ τοῦ χρυσοβούλλου παριστᾶ δύναμις. κελεύεται σοι οὖν ἡ βασιλεία μου, ἵνα, ἅμα τῷ τῆν παροῦσαν γραφὴν δέξασθαι, ἀποστρατεύσεις, ὅστις ἂν ἐβθασε κατὰ τὸν πέρυσσι καιρὸν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Πατμῷ στρατεύσαι, στρατεύσης δὲ αὐ[τοῦς] ἐν τοῖς κτήμασι τοῖς ἐν τῇ Κῶ, τοῖς τῷ δημοσίῳ νῦν ἐξ ἀνταλλαγῆς τοῦ δηλωθέντος μοναχοῦ περιελθούσι, καθαρὰν γὰρ κάσης, ὡς προεῖρηται, ἐπηρείας καὶ παντοῦ βάρους καὶ τελέσματος παλαιοῦ τε καὶ νέου τὴν τῆς Πατμοῦ δεσποτείαν ἔξει ὁ δηλωθεὶς μοναχός, καθὼς δηλονότι καὶ ὁ γεγωνὸς πρὸς αὐτὸν τῆς βασιλείας μου χρυσοβούλλος λ[όγος] διεξείσι· καὶ ἐκ παντὸς οὕτω πόησον. †. † Τὸ δὲ μὴνὶ ἀπριλλίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ' διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως καὶ ἡ διὰ κηροῦ σφραγίς τῆς αὐτοῦ βασιλείας.

Καὶ κατὰ τὴν περιληψὶν ταύτης ἀπεστρατεύσαμεν τοὺς τοιούτους, τὸν τε Καλὸν τὸν Πατμώτην, τὸν ἔχοντα γυναῖκα Μοσχῶ, υἱὸς Λυκιανὸν καὶ Λέοντα· Κυριακὸν τὸν υἱὸν τοῦ Καλοῦ, τὸν ἔχοντα γυναῖκα Μαρίαν, υἱὸν Λέοντα, θυγατέρα Ἄνναν· Κυριακὸν Τζιμισχίν, ἔχοντα γυναῖκα Εἰρήνην, υἱὸν Νικηφόρον· Βασίλειον Κατέαν, ἔχοντα γυναῖκα Ἄνναν, υἱὸν Κυριακόν· Νοκῆταν τὸν υἱὸν Βασιλείου τοῦ Κατέα, ἔχοντα γυναῖκα Μαρίαν, υἱὸν Καλόν· Κωνσταντῖνον Παπαδέκωλον, ἔχοντα γυναῖκα Εἰρήνην, υἱὸς Κυριακόν καὶ Μιχαήλ, θυγατέρας Πλυτῶ καὶ Ξενίαν· Κυριακὴν χήρα, ἔχουσα Νικῆταν ἔγγονον· Ἰωάννην τὸν Κουνδουμάν, ἔχοντα γυναῖκα Μαρίαν, θυγατέρας Καλὴν καὶ Μαργαρίταν· Ἰωάννην Βάγιανον, ἔχοντα γυναῖκα Ἄνναν, υἱὸν Γεώργιον, θυγατέρα Εἰρήνην· Κωνσταντῖνον τὸν Καλαμιώτην τὸν Περσικούρη, ἔχοντα υἱὸν Βασίλειον, νύμφην Μαρίαν· καὶ Ἰωάννην τὸν Γεωργόν, ἔχοντα γυναῖκα Ἄνναν· καὶ Ἰωάννην τὸν Ψωμοζούλην, ἔχοντα γυναῖκα Μαρίαν, θυγατέρα Καλὴν. διὸ δὴ καὶ εἰς βεβαίωσιν τὸ παρὸν ἴσον τῆς βασιλικῆς προστάξεως ὑπογράψαντες καὶ σφραγίσαντες δεδώκαμεν, ὡς ἂν ἔξεις τὸ ἀνενόχλητον καὶ ἀκαταζήτητον σὺ τε, ὁ εὐλαβέστατος μοναχός καὶ καθηγούμενος κύρις Χριστόδουλος ὁ Λατρηνός, καὶ οἱ μετὰ σὲ μοναχοί. μὴνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τοῖς προγεγραμμένοις.

† Χριστοφόρος, μάγιστρος, μέγας χαρτουλάριος καὶ ἀναγραφεὺς τῆς νήσου Κῶ, ὁ ἄνθρωπος τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἁγίου, ὁ Κοψηνός †.

Archetypum, ut videtur, cum bulla plumbea pendente a filo linteo, quae ex altera parte fert imaginem S. Virginis tenentis in sinu Iesum Christum, brachia vero aperta et literas MP ΘΥ, ex altera archangelum Michaël stantem, dextera tenentem hastam, sinistra globum mundi cum literis: APX·MIX, et in circulo:

ΣΚΕΠΕ ΠΑΝΑΓΝΕ ΚΟΥΨΙΝ. ΧΩΦΟΡ. *id est* Ἀρχάγγελος Μιχαήλ· σκέπε
 πάναγνε, Κοψινόν Χριστοφόρον· *Flor. nro 52. Confer notam I. Sakkelionis in*
periodico Πανδώρα, vol. XIX. p. 374.

XIX. 6599—1091, mense maio, ind. XIV.

Regula edita a Sancto Christodulo pro monasterio Sancti Ioannis Theologi in
insula Patmo ab eo condito.

Ἰποτύπως θεοφιλῆς εἶπουν διατάξεις τοῦ δαίου πατρὸς ἡμῶν Χριστο-
 δούλου, ἣν διατάξατο ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μονῇ τῇ οὔσῃ ἐν Πάτμῳ τῇ
 νήσῳ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς.

α'. Ἐπειδήπερ ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτὸς ἱκανῶς ἐνταῦθα παρὰ θεοῦ ὠκο-
 νόμηται καὶ εἰς βαθύ γῆρας ἐλάσας οὐδὲν ὅτι μὴ τὴν ἀλλαγῶ μεταστάσιν, ὡς
 ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ φησὶ Γρηγόριος, προσδοκῶ, δεῖν ᾤηθην ἐγγράφως τῇ εὐαγγελί-
 μου συνοδίᾳ ὑποτυπώσασθαι τὰ δοκούντά μοι λυσιτελεῖν αὐτῇ πρὸς ἐντελή καὶ
 σωτήριον θεαρέστησιν καὶ διατάξιν ἐκθέσθαι τοῖς φιλότατοισ μὲν ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ
 καὶ τέκνοις, ἴν' ὥσπερ τινὲ γνώμονι καὶ κανόνι ταύτῃ χρώμενοι καὶ κατὰ τὰ
 ἐντεταλμένα πολιτευόμενοι, ἑραλῶς (σὺν θεῷ δὲ εἰρήσθω) καὶ εὐσυνειδήτως καὶ
 εἰρηνικῶς βιοτεύοιεν, τῇ τῆς ζωαρχικῆς καὶ συμφοῦς καὶ παναγίας τριάδος
 φρουρούμενοι χάριτι. ἀλλ', ὧ σύστημα ἱερὸν (πρὸς ὑμᾶς γὰρ ἤδη τοῦ λόγου
 στρέψω τὰ πρόσωπα), ποιμνιον ἐκλεκτὸν, λαὸς ἔκκριτος, συνοδία θεοφιλῆς, τέκνα
 [ἐν] κυρίῳ εὐλογημένα, δεῦτε, ἀκούσατε, καὶ διηγησάμενοι ὑμῖν· «δεῦτε, ἀκού-
 σατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς» (τοῖς γὰρ τοῦ ἱεροφύλατου Δαβὶδ κατὰ
 καιρὸν προσχρήσομαι ῥήμασι)· «κλίνετε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στό-
 ματός μου». συμβεγγέσθω δὲ καὶ Σολομὼν μετὰ τοῦ Δαβὶδ, καὶ υἱὸς ἄμα
 πατρὶ συναδέτω μοι, πατρὶ πρὸς υἱὸς διαλεγομένῳ· «εἰσακούσατέ μου, σεμνὰ
 γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίσω ἀπὸ χειλέων ὀρθία». πλὴν ἀλλὰ δοκεῖ μοι καλὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον γνωρίσαι πρότερον ὑμῖν ποσῶς τὰ ἡμέτερα, καὶ ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται
 περὶ τούτων εἰπεῖν, εἴθ' ἐξῆς καὶ περὶ τῶν κατεπειγόντων καὶ προὔργαιτέρων
 ἐν ἐπιτόμῳ διαλαβεῖν· καὶ γὰρ καὶ παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ ἐν πολλοῖς εὐρίσκομεν
 ἀνεπίφθονον τὸ χρᾶσθαι λόγοις καὶ διηγήσεσιν ἔχουσί τινα μοῖραν καὶ εἰς ἔκαι-
 νον ὡσανεὶ τοῦ ἀφηγουμένου, καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς περιαυτολογίας προσῆψεν ἐγκλημα·
 ἀναμάρτητον δὲ τοῦτο κρίνεσθαι εἴωθεν, ὅταν διὰ τὴν τοῦ ἀγνωστομένου ἔχθρην
 καὶ σαφανήνεια, καὶ οὐ δι' ἄλλο τι ἀνθρώπινον γίνηται. κατὰ τοῦτο τρίκυν οὐδὲ
 ἔμοι τῷ ταπεινῷ γέροντι ἀδόκιμον ἔδοξε τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβόντι,